Doen wat werkt!

Beleidsplan armoede, schulden en participatie gemeente Almere 2022-2026

Inhoudsopgave

1 Voorwoord van de wethouder 4
2 Inleiding 5
3 De feiten en cijfers 8
3.1 Definities 8
3.2 cijfers Almere 2019 9
3.3 Onderzoeken effecten beleid armoede en schulden 2016 t/m 2021 10
4 Waar staan we voor 11
4.1 Uitgangspunten 11
4.1.1 We werken vanuit vertrouwen en de menselijke maat 11
4.1.2 We werken vanuit de bedoeling van wetten 11
4.1.3 We geven ondersteuning op maat 12
4.1.4 Onze aanpak is duurzaam en integraal 12
4.2 Ambities 12
4.2.1 Lange termijn ambitie 12
4.2.1.1 Herstellen bestaanszekerheid 13
4.2.1.2 Het stimuleren van talenten door het bieden van kansen 13
4.2.1.3 Gezond leven makkelijker maken 13
4.2.1.4 Financiële veerkracht bevorderen 13
4.2.2 Ambities voor de komende vier jaar: 13
4.2.2.1 Minima ervaren geen drempels om aan hun toekomst te bouwen 13
4.2.2.2 Lager percentage geregistreerde schulden 14
4.2.2.3 Toegankelijke en effectieve dienstverlening 14
4.3 Doelstellingen 14
5 Uitwerking doelstellingen en actielijnen 15
5.1 Doelstellingen 15
5.1.1 Iedereen kan meedoen 15
5.1.2 Kinderen en jongeren kunnen hun talenten ontwikkelen 19
5.1.3 De vraag van de inwoner staat centraal 20
5.1.4 Onze dienstverlening is stress-sensitief 21
5.2 Actielijnen 22
5.2.1 We gaan ervaringsdeskundigen inzetten om inwoners te begeleiden 22
5.2.2 We versterken de preventie, vroegsignalering, ondersteuning en nazorg; 23
5.2.3 We hebben extra aandacht voor energiearmoede en de energietransitie 26
6 Monitoring en verantwoording van beleid 28

7 Financiën 29
Bijlage 1 Werken vanuit bedoeling van de wetten 31
Bijlage 2: Schuldhulpverlening 32
Bijlage 3: Feiten en cijfers 34
Bijlage 4: Geraadpleegde onderzoeken 38

1 Voorwoord van de wethouder

Doen wat werkt!

In onze stad leven nog altijd te veel mensen in armoede. In onze jonge generatie groeien 5.100 kinderen & jongeren op in armoede en ruim 10.000 huishoudens. Vaak spelen schulden een grote rol en /of een gebrek aan inkomen door werkeloosheid of te weinig inkomen uit arbeid. Leven in armoede geeft een stapeling aan problemen en dat geeft enorme stress.
Het is vreselijk moeilijk om je alleen uit zo'n optelsom van problemen te worstelen. Ik geloof dat het beschermen tegen bestaansonzekerheid en het bieden van kansen op een beter leven een belangrijke overheidstaak is. Om die reden hebben we deze taak met kracht ter hand genomen in goede samenhang met de schuldenaanpak en participatie. En we sturen sterk op gewenste resultaten.

Almere heeft in de afgelopen jaren veel energie gestoken in een aanpak van armoede en schulden die werkt. Het is op die stevige basis dat wij met dit beleidsplan de route plaveien om daar nog meer resultaat mee te behalen. Dat doen wij natuurlijk in partnerschap met tal van organisaties, vrijwilligers en Almeerse ondernemers. De opzet van 'Als ik later groot ben' en het grotere broertje, 'Dare to Dream', hebben zich ruimschoots bewezen.

Ook de samenwerking van de Almeerse noodhulporganisaties werpt zijn vruchten af. Het tegengaan van armoede en schulden is een gezamenlijke maatschappelijke inspanning op basis van kennis over wat werkt. Met expertise over hoe je met mensen in stressvolle omstandigheden kan omgaan op een manier die aansluit bij hoe het met hen gaat en er aan bijdraagt dat het hen duurzaam verder helpt. Alles wat wij in de afgelopen jaren hebben opgebouwd zetten wij stevig verder door en in dit nieuwe beleidsplan zetten wij daar meer naast. Zo betrekken wij onder andere nog meer de inspanningen vanuit Werk en Inkomen en willen wij gebruik maken van nieuwe mogelijkheden om het voor mensen met een uitkering veiliger en makkelijker te maken om de stap te maken naar (deels) weer in eigen inkomen te voorzien. Een leven lang leren voor iedereen zou daar bijvoorbeeld een prachtige ontwikkeling bij zijn.

Mijn dank gaat uit naar iedereen die zich met hart en zaligheid inzet voor onze Almeerders die deze steun hard nodig hebben. Veel dank aan alle vrijwilligers, ondernemers, ambtenaren, hulpverleners en professionals bij onze partnerorganisaties voor hun bijdragen. Wij hebben dit beleidsplan met hun input zo opgesteld dat dit zo veel mogelijk onze collectieve inspanning vanuit de samenleving ondersteunt en versterkt. Met zijn allen doen we wat werkt!

Froukje de Jonge
Wethouder Participatie, Werk en Inkomen

2 Inleiding

In de afgelopen jaren hebben we stevig ingezet op onze aanpak schulden en armoedebestrijding. In een aantal opzichten liepen we zelfs voor op de huidige trends, denk hierbij aan onze aanpak op het gebied van vroeg eropaf, maatwerk Ondersteuning Schuld Stabilisatie, onze life event aanpak of onze aanpak 'Als ik later groot ben', waar we op een hele informele manier kinderen en gezinnen bereiken die bij ons niet in beeld waren. De huidige beleidsplannen voor de aanpak schulden en armoedebestrijding lopen af. Dat betekent dat het tijd is om de huidige aanpak te evalueren, van de evaluatie en andere onderzoeken te leren en door te ontwikkelen.

Terugblik huidig beleid

Het beleid dat tot op heden wordt gevoerd staat beschreven in de beleidsplannen "Op weg naar een werkend armoedebeleid" en "Van schulden naar perspectief".

Belangrijke doelstellingen van dat beleid waren:

a) het duurzaam voorkomen en terugdringen van armoedeproblematiek bij Almeerders;
b) het versterken van financiële zelfredzaamheid van Almeerders;
c) het bieden van individuele maatwerkoplossingen door zoveel mogelijk aan te sluiten bij de levensgebeurtenissen van onze Almeerders waarbij er een (tijdelijk) vangnet is zolang dit nodig is en;
d) voor die mensen voor wie toereikend betaald werk niet mogelijk is, wordt het aanbod eenvoudiger en efficiënter gemaakt.

Uit de evaluatie[1] van ons beleid van de afgelopen vier jaar blijkt dat we in Almere een ruim aanbod aan voorzieningen hebben, vaak specifiek ontwikkeld voor een bepaalde doelgroep. Dit komt omdat we de ruimte hebben genomen om te experimenteren en ook soms buiten de gebaande paden zijn gegaan om nieuwe wegen te ontdekken. Een mooi voorbeeld hiervan is: "Als ik later groot ben".

Ons beleid is effectief en naar de toekomst toe hoeven we onze interventies niet verder uit te breiden. Wel willen we onze huidige dienstverlening verbeteren. En willen we ervoor zorgen dat nog meer inwoners van Almere gebruik maken van de inkomensregelingen door de bekendheid en toegankelijkheid te vergroten. Dit wordt ook in het Nibud onderzoek genoemd.

Overige aanbevelingen uit de evaluatie:

- Verbeteren monitoring en effectmeting door het opstellen van realistische doelen en door de gegevens voor de monitoring centraal te verzamelen;
- Uit het Nibud-onderzoek blijkt dat gezinnen met een laag inkomen met oudere kinderen niet goed kunnen rondkomen van hun inkomen, wij als gemeente kunnen daar iets aan doen;
- Uitbreiding van vroegsignalering en de succesvolle aanpak 'Als ik later groot ben', laten zien dat het erg belangrijk is in te zetten op vroegsignalering op alle gebieden.

Uit de evaluatie blijkt dat we goed op weg zijn. We blijven daarom de goede dingen doen en versterken waar nodig. Maar de ontwikkelingen in de samenleving zorgen ervoor dat wij ons beleid daarop moeten aanpassen. Zo heeft de praktijk ons geleerd dat het begrip zelfredzaamheid zijn grenzen kent. Het nieuwe beleidsplan voor de jaren 2022-2026 is het kader voor de uitvoering op het gebied van armoede en schulden. De ambitie, uitgangspunten en doelstellingen staan vast voor de komende vier jaar, maar de invulling is dynamisch. Het plan

[1] Beleidsevaluatie Armoede en schulden gemeente Almere; Bureau Bartels 2021

wordt aangevuld met nieuwe actieplannen, jaarplannen, projecten en werkwijzen. Inwoners en partners in de stad spelen hierbij een belangrijke rol.

De weg naar nieuw beleid

In de aanloop naar deze integrale nota hebben we het thema Armoede, Schulden en Participatie samen met inwoners, de partners in de stad, de gemeenteraad en de adviesraad sociaal domein vanuit een aantal invalshoeken besproken en onderzocht. Dit proces is iets blijvends en wordt een vast onderdeel van onze werkwijze. We kunnen het niet alleen; daarvoor hebben we ook onze inwoners en samenwerkingspartners nodig.
We hebben een minima effectrapportage (MER) laten maken door het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) en een evaluatie van ons beleid laten uitvoeren door bureau Bartels. Verder heeft de afdeling Onderzoek en Statistiek (O&S) een peiling inkomensregelingen gedaan onder de doelgroep.

Armoede, schulden hebben veel raakvlakken; er is overlap in de doelgroep en de inzet of acties liggen in elkaars verlengde en versterken elkaar. Het niet rond kunnen komen en het hebben van schulden zorgt ervoor dat inwoners zich niet kunnen richten op (het zoeken naar)werk of het volgen van een opleiding. Als gemeente willen wij die drempels weghalen of verkleinen zodat iedereen mee kan doen. Daarom is naast armoede en schulden, participatie ook een belangrijk onderdeel van dit beleidsplan.
Daarnaast gaan armoede, schulden en participatie over meer dan geld. Het hangt samen met wonen, (mentale en fysieke) gezondheid, onderwijs, mobiliteit, preventieve wijkaanpak en zorg. Daarom maken we actief de verbinding met al deze terreinen; zowel intern als extern.

Ervaringsdeskundigen

Praten over geldproblemen is voor heel veel mensen een taboe. Hulp vragen is dan ook een grote stap voor heel veel mensen. Ervaringsdeskundigen kunnen worden ingezet om inwoners te begeleiden. Zij kunnen de drempel voor inwoners verlagen om hulp te vragen. We kunnen de deskundigheid ook gebruiken om onze ondersteuning en beleid passend te maken.

Evidence based

Om te weten wat werkt en wat niet, werken we evidence based. Dat betekent dat wij gebruikmaken van beproefde methodieken, maar ook dat wij onze eigen nieuwe initiatieven langs de meetlat leggen en voortdurend bijstellen als dat nodig is.

Landelijke ontwikkelingen

In de afgelopen periode is de landelijke aandacht voor armoede en schulden toegenomen. De afgelopen drie jaar heeft het vorige kabinet, met gemeenten, uitvoeringsorganisaties, maatschappelijke organisaties en private partijen, hard gewerkt aan de uitvoering van een breed palet aan maatregelen om mensen te ondersteunen en armoede en schuldenproblematiek terug te dringen. Het gaat onder andere om de volgende maatregelen:

- Brede schuldenaanpak: In het Actieplan brede schuldenaanpak zijn meer dan veertig maatregelen en initiatieven samengebracht, verdeeld over drie actielijnen: problematische schulden voorkomen, mensen met schulden ondersteunen en zorgvuldig en maatschappelijk verantwoord incasseren;
- Ambities aanpak kinderarmoede;
- Meer focus op effectiviteit, met aandacht voor preventie en vanuit de inwoner kijken;
- Herstel van het vertrouwen tussen overheid en inwoners; een aantal gebeurtenissen zoals de toeslagenaffaire hebben ervoor gezorgd dat het vertrouwen van inwoners in de overheid onder druk staat. Meer eerlijkheid en openheid en de menselijke maat zijn belangrijk voor het herstel.

Toekomstige ontwikkeling:

- De nieuwe ministerspost voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen biedt kansen; landelijke regie, meer focus op bestaanszekerheid en samenwerking met andere kabinetsleden voor een integrale aanpak van armoede en (voorkomen van) schulden.

Corona

Op het moment van schrijven hebben we te maken met Corona. Het kabinet heeft een omvangrijk steunpakket ingesteld om zelfstandig ondernemers, werkgevers en werknemers te ondersteunen, en het aantal ontslagen en faillissementen zoveel mogelijk te beperken. Ondanks deze maatregelen wordt de komende jaren een toename van het aantal mensen met een uitkering, een lager inkomen en/of schulden verwacht. Het steunpakket is als tijdelijke ondersteuning gepresenteerd, maar door de aanhoudende crisis is dit pakket de afgelopen maanden meerdere keren verlengd. Hoe de steunmaatregelen van het kabinet zich de komende tijd ontwikkelen blijft onzeker. Het zorgt voor een constant wisselende situatie, waarop we ons moeten blijven aanpassen. De gevolgen van de corona-crisis brengen onzekerheden met zich mee. We weten niet hoe groot de instroom in onze voorzieningen in de toekomst is. Dit kan gevolgen hebben voor het tempo waarin maar ook hoe, en of, we alle doelstellingen kunnen realiseren.

3 De feiten en cijfers

3.1 Definities

Armoede

Voor armoede gebruiken wij in deze nota de definitie van het Sociaal cultureel Planbureau SCP[2]:
Mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben voor de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden.
Het SCP baseert zijn armoedegrens op een lijst met minimaal noodzakelijke goederen en voorzieningen, met de bijbehorende prijzen. Het Nibud heeft deze lijst opgesteld.

Financiële armoede

Het inkomen bepaalt of iemand op of onder een bepaalde armoedegrens valt. We meten het inkomen op basis van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), dat gelijk is aan de bijstandsnorm (100%). De hoogte van deze norm wordt landelijk vastgesteld door de rijksoverheid en verschilt per huishoudtype. Als we in de volgende hoofdstukken van dit beleidsplan schrijven over de doelgroep met een laag inkomen hebben we het over de groep met een inkomen tot 120% van het Wsm.

Schulden

Een schuld is een nog te betalen of nog terug te betalen som geld waarvan onomstotelijk vast staat dat er betaald moet worden. Schulden (zoals een hypotheek of een abonnement) zijn geen probleem als je ze op tijd (terug) betaalt. Schulden zijn pas een probleem als je ze niet meer kan betalen. Als iemand zijn schulden niet binnen 3 jaar kan terugbetalen, is er sprake van problematische schulden.

Oorzaken financiële armoede en schulden

Armoede- en schuldenproblematiek kent vaak meerdere oorzaken. Voorbeelden hiervan zijn werkloosheid, een slechte gezondheid, laaggeletterdheid en psychische problemen. Daarnaast kunnen mensen te maken krijgen met ingrijpende gebeurtenissen zoals een echtscheiding of het overlijden van een partner, waardoor financiële problemen zijn ontstaan.
Ook de huidige ontwikkelingen zoals corona, de stijging van de huurprijzen en energiekosten hebben invloed op het inkomen.

Sociale armoede

Het gevolg van financiële armoede en schulden is dat mensen niet mee kunnen doen aan het normale maatschappelijk leven omdat er geen geld is voor een sportclub of vereniging, voor schoolactiviteiten, een uitstapje, openbaar vervoer, fiets, of bijvoorbeeld toegang tot internet. Deze sociale armoede kan leiden tot een kloof tussen de personen die in financiële armoede leven en de rest van de samenleving op het gebied van:

- Gevoel: kansarm zijn kan leiden tot een laag zelfbeeld, een minderwaardigheidsgevoel en schuldgevoelens;
- Kennis: Kansarme gezinnen hebben minder toegang tot informatiekanalen door bijvoorbeeld het ontbreken van een sterk netwerk of geen toegang tot internet;
- Vaardigheden: Vaardigheden op het gebied van (financiële) opvoeding doe je vaak al op in je jeugd, als dit niet is gebeurd is het moeilijk om deze vaardigheden later zelf op te doen;
- Verschillende levensdomeinen zoals: goede huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, (arbeids-)participatie, vrijetijdsbesteding.

[2] Armoede in Kaart 2018 SCP

3.2 cijfers Almere 2019

De doelgroep van het armoedebeleid zijn alle inwoners met een inkomen tot 120% van het Wsm.

Feiten en cijfers Almere 2019

12,6%

10.200 huishoudens leeft ten minste een jaar van een inkomen tot 120%Wsm

- Aandeel en aantal minima is gedaald
- Landelijk ligt dit percentage op 13%

52% leeft al meer dan **vier** jaar op een minimum inkomen

46% heeft bijstand

16% heeft AOW

21% werkt of is zelfstandige

5.100 kinderen wonen in een gezin met een inkomen tot 120% Wsm

Ongeveer de **helft** van deze kinderen maakt deel uit van een eenoudergezin.
Kinderen uit een eenoudergezin hebben **2 keer** zoveel kans op armoede dan kinderen die opgroeien in een gezin met 2 ouders.

Gebruik inkomensondersteunende regelingen	2019
Bijzondere bijstand	3.557
Individuele Inkomenstoeslag (ITT)	1.861
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	6.015
Woonlastenfonds	2.606
Collectieve zorgverzekering	3.157
Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen	723

Ondanks daling aantal minima is het **gebruik** van regelingen **toegenomen** vooral het woonlastenfonds.
Van de **Kwijtschelding** wordt het meest gebruik van gemaakt.

13 % van alle Almeerders heeft geregistreerde **problematische schulden**.
Dat zijn 11.740 huishoudens in totaal.

Almere staat daarmee op nummer 5 van alle gemeenten

Kenmerken huishoudens met schulden
- Eenoudergezinnen
- Bijstandsgerechtigden
- Laagopgeleid

3.3 Onderzoeken effecten beleid armoede en schulden 2016 t/m 2021

In de periode 2016-2021 hebben we een start gemaakt met evidence based werken. Daarom heeft de gemeente Almere meegewerkt aan een aantal gemeentelijke en landelijke onderzoeken/evaluaties . Ook hebben we de uitkomsten van een aantal landelijke onderzoeken benut voor de doorontwikkeling van ons beleid (zie bijlage 4).

Zo heeft de minimaeffectrapportage (MER) van het Nibud ons inzicht gegeven in de effecten van de regelingen op het inkomen van de minima. Daar kwam uit dat het voor huishoudens met oudere kinderen lastig is rond te komen vandaar ook de uitbreiding van de IIT.
Met de peiling inkomensregelingen hebben we gevraagd naar wat inwoners zelf vinden van de inkomensregelingen en daar kwam uit naar voren dat niet alle regelingen bekend zijn en dat het lastig is om de regelingen aan te vragen. De beleidsevaluatie van Bartels heeft ons inzicht gegeven in de doelmatigheid en effectiviteit van het geformuleerde beleid. De evaluaties van Purpose hebben bijgedragen aan het voorstel voor een derde behandel-pad in de schuldhulpverlening.

Nadere toelichting met betrekking tot de monitoring in de periode 2022 – 2026 vindt u in hoofdstuk 6.

4 Waar staan we voor

Met het beleid van de afgelopen jaren hebben we veel inwoners effectief geholpen. De basis is op orde. Maar de wereld heeft de afgelopen jaren niet stil gestaan. Er zijn nieuwe inzichten over het effect van geldzorgen op iemands denk- en doen-vermogen. De kindertoeslagaffaire heeft er voor gezorgd dat het vertrouwen in de overheid ver te zoeken is. Dit betekent dat wij de komende jaren een aantal zaken anders gaan doen.

4.1 Uitgangspunten

We werken daarbij vanuit vier uitgangspunten:

- We werken vanuit vertrouwen en de menselijke maat;
- We werken vanuit de bedoeling van wetten;
- We geven ondersteuning op maat;
- Onze aanpak is duurzaam en integraal.

4.1.1 We werken vanuit vertrouwen en de menselijke maat

Hulp en ondersteuning vragen bij de gemeente is voor veel inwoners een grote stap. Niet iedereen vertrouwt de (gemeentelijke) overheid. Veel mensen zijn bang om fouten te maken bij de aanvraag van een voorziening of de verantwoording. Om vertrouwen te krijgen, moet je ook vertrouwen geven.[3] Dit vraagt om een behulpzame en begripvolle overheid. Hierbij passen we de 'menselijke maat' toe waar het kan door naast de inwoner te gaan staan. Wanneer het vertrouwen beschaamd wordt, treden wij op.
De menselijke maat komt niet vanzelf maar moet georganiseerd worden[4]. Dit gaan we doen door:

- Op het gebied van beleid: waar mogelijk te werken vanuit de bedoeling
- Op het gebied van de uitvoering: het belang van preventie en ondersteuning in te zien. Daarbij letten we ook op de toon en begrijpelijkheid van onze boodschappen. Om de menselijke maat toe te kunnen passen is het nodig iemands situatie goed te kennen. Dit maakt persoonlijk contact enorm belangrijk.
- Op het gebied van evaluatie: feedback serieus te nemen en deze benutten voor procesoptimalisatie en verbetering van houding/gedrag.

4.1.2 We werken vanuit de bedoeling van wetten

Als mensen met een hulpvraag naar de gemeente komen willen ze daarmee een bepaald effect bereiken zoals (een aanvulling op het) inkomen, werk, grip op de financiën, of schuldenrust. De gemeente kan op basis van een aantal wetten ondersteuning bieden bij het behalen van die effecten. Deze wetten hebben allemaal een bepaald doel zoals bestaanszekerheid bieden en activering (participatiewet) of ondersteuning bij financiële zelfredzaamheid (wet gemeentelijke schuldhulpverlening). De artikelen uit die wetten zijn de instrumenten waarmee dat doel bereikt kan worden. Ze zijn geen doelen op zich. Bij het nemen van besluiten checken we altijd of we het doel van die wet niet uit het oog verliezen.[5]

---

[3] Een onsje meer vertrouwen graag - Kansfonds
[4] https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/154938358/78015676_6068619_Brink Vonk Hoofdstuk_2_Sociale_Vraagstukken en presentatie Gijsbert Vonk d.d. 7 oktober 2021 bij het congres "Naar de menselijke maat"
[5] Stimulansz.nl, de omgekeerde toets, Evelien Meester. Zie ook bijlage

4.1.3 We geven ondersteuning op maat

Hulp en ondersteuning stemmen we af op de (leef)situatie, mogelijkheden en vaardigheden van de inwoner. We kijken wat nodig is. Dit maakt dat niet iedereen dezelfde ondersteuning krijgt om hetzelfde doel te bereiken.

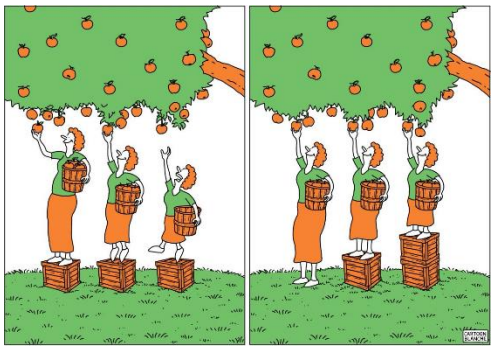

Maatwerk hoeft niet te leiden tot willekeur[6]. We onderscheiden drie soorten maatwerk:

1. Combinatie: er is een slimme combinatie nodig van bestaande voorzieningen;
2. Afstemming en fasering: er is een slimme combinatie nodig van bestaande voorzieningen, bij een zeer ingewikkelde casus, er is krachtige regie nodig.
3. Uitzondering: er is echt een uitzondering nodig op een regel, een interpretatie of toepassing van een regel, of routine.

Als gebruik wordt gemaakt de uitzondering, moet goed uitgelegd en beargumenteerd kunnen worden waarom de uitzondering legitiem is. Dit doen we onder andere door gebruik te maken van de omgekeerde toets, waarbij we als uitgangspunt hebben wat we willen bereiken en niet de wetsartikelen. [7]

4.1.4 Onze aanpak is duurzaam en integraal

Bij armoede- en schuldenproblematiek gaat het niet alleen om geld. Er is samenhang met o.a. werk, wonen, gezondheid, mobiliteit en onderwijs. We zoeken daarom de verbinding met andere domeinen en leefgebieden. We zetten in op een duurzame aanpak en streven naar duurzame oplossingen. Hierdoor krijgen onze inwoners de ruimte om op korte en langere termijn mee te kunnen doen in de samenleving.

4.2 Ambities

In deze paragraaf werken we de ambitie op lange termijn uit en de ambities voor de komende vier jaar.

4.2.1 Lange termijn ambitie

Werken is hét medicijn; het hebben van (betaald) werk zorgt ervoor dat inwoners beter rond kunnen komen en mee kunnen doen.

Lange termijn ambitie:
Steeds meer Almeerders kunnen meedoen en zijn minder afhankelijk van een uitkering of inkomensondersteuning.

[6] In 8 stappen maatwerk maken, zonder willekeur te produceren. Sociaal Hospitaal, 2017
[7] https://www.stimulansz.nl/de-omgekeerde-toets-methodiek

Het hebben van betaald werk heeft de voorkeur. Inwoners die de stap naar betaald werk (nog) niet kunnen maken, krijgen de hulp die nodig is om zo zelfstandig mogelijk deel te kunnen nemen aan de samenleving. Als dit (tijdelijk) niet lukt of geen toereikend inkomen oplevert, bieden we ondersteuning aan inwoners die leven van een inkomen rondom het sociaal minimum en dragen wij bij aan:

- Het herstellen van bestaanszekerheid;
- Het stimuleren van talenten door het bieden van kansen;
- Het makkelijker maken van gezond leven;
- Het vergroten van de (financiële) veerkracht.

4.2.1.1 Herstellen bestaanszekerheid

Almere is een stad waarin alle inwoners bestaanszekerheid wordt geboden. Bestaanszekerheid herstellen, betekent de basisvoorwaarden op orde brengen om de rust en ruimte te vinden die nodig is om je als mens te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. Hierbij gaat het om de zekerheden als: voldoende en voorspelbaar inkomen, betaalbaar wonen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen voor onverwachte uitgaven.

4.2.1.2 Het stimuleren van talenten door het bieden van kansen

Almere is een stad waarin iedereen met zijn of haar persoonlijke talenten de ruimte krijgt om deze te ontwikkelen.

4.2.1.3 Gezond leven makkelijker maken

In Almere zijn financiële problemen geen belemmering om gezond te leven. Armoede en schulden hebben een grote invloed op de gezondheid. Gezonde voeding is vaak duurder dan ongezonde voeding. Goede zorg is door financiële problematiek vaak niet meer bereikbaar. Daarnaast heeft financiële problematiek ook invloed op iemands geestelijke en lichamelijke gesteldheid. Onze aanpak van armoede en schulden draagt er aan bij dat gezond leven makkelijker wordt.

4.2.1.4 Financiële veerkracht bevorderen

Alle Almeerders hebben voldoende veerkracht om financiële uitdagingen te trotseren. Onze aanpak leert mensen:

- gebruik te maken van (de eigen) financiële kennis en vaardigheden;
- waar ze hulp kunnen vragen en dit ook, op tijd, te durven doen;
- zich weerbaar op te stellen tegenover financiële verleidingen en sociale druk.

4.2.2 Ambities voor de komende vier jaar:

De ambities voor de komende vier jaar zijn:

- Mensen met een laag inkomen ervaren geen drempels om aan hun toekomst te bouwen;
- Lager percentage geregistreerde schulden;
- Toegankelijke en effectieve dienstverlening.

4.2.2.1 Minima ervaren geen drempels om aan hun toekomst te bouwen

We willen in de komende vier jaar de drempels wegnemen of verkleinen zodat inwoners met een laag inkomen aan hun toekomst kunnen bouwen. Dit vraagt soms om ongelijke investeringen voor mensen die het echt nodig hebben, voor de aanpak van structurele oorzaken. Niet iedereen heeft ondersteuning vanuit de overheid nodig voor een goede uitgangspositie in de samenleving. We leggen de focus bij onze ondersteuning dan ook op

inwoners met een laag inkomen omdat hun drempels op het gebied van gezondheid, talentontwikkeling of inzet op de arbeidsmarkt in het algemeen hoger zijn.

4.2.2.2 Lager percentage geregistreerde schulden

Uit het Dashboard 'schuldenproblematiek in beeld' van het CBS blijkt dat het aantal huishoudens met geregistreerde problematische schulden in Almere licht daalt van 14,2% in 2018 tot 13% in oktober 2020. We behoren niet meer tot de vier gemeenten met het grootste aandeel huishoudens met geregistreerde schulden. Maar we zitten nog wel in de hoogste categorie van het CBS. Onze ambitie is om niet meer in de hoogste CBS categorie te vallen wat betreft huishoudens met geregistreerde problematische schulden maar in de categorie daaronder.[8]

4.2.2.3 Toegankelijke en effectieve dienstverlening

Wij bereiken nog lang niet iedereen met ons ondersteuningsaanbod. Allereerst kent niet iedereen ons ondersteuningsaanbod. Daarnaast hebben sommige inwoners moeite met het vragen om hulp. Ook het aanvraagproces is voor een aantal mensen een hobbel. Hier gaan we wat aan doen. We willen samen met onze partners, toegankelijke en effectieve dienstverlening bieden en worden beoordeeld met een klantwaardering van minimaal een acht in 2025.

4.3 Doelstellingen

Om deze ambities te kunnen halen hebben we vier doelstellingen geformuleerd:

1. Iedereen kan meedoen;
2. Kinderen kunnen hun talenten ontwikkelen;
3. De vraag van de inwoner staat centraal;
4. Onze dienstverlening is stress sensitief;

Actielijnen:

1. We gaan ervaringsdeskundigen inzetten om inwoners te begeleiden;
2. We versterken de hulpverlening, preventie, vroegsignalering en nazorg;
3. We hebben extra aandacht voor energiearmoede en de energietransitie.

Hierna worden de doelstellingen en de actielijnen verder uitgewerkt. De concrete plannen en acties staan niet in dit beleidsplan, maar in de (nog op te stellen) uitvoeringsplannen.

[8] https://dashboards.cbs.nl/v3/SchuldenproblematiekInBeeld/#:~:text=Het%20aandeel%20particuliere%20hui

5 Uitwerking doelstellingen en actielijnen

5.1 Doelstellingen

5.1.1 Iedereen kan meedoen[9]

De beste manier om uit armoede te komen en mee te kunnen doen, is in je eigen levensonderhoud voorzien. Wij willen daarom zoveel mogelijk mensen aan het werk helpen, bij voorkeur in een reguliere baan. We houden rekening met de mogelijkheden van Almeerse werkzoekenden om betaald werk te verrichten, met de kansen die de arbeidsmarkt biedt en de intrinsieke motivatie. Ook wanneer mensen (nog) niet aan het werk kunnen, bieden we begeleiding en ondersteuning bij het komen tot een zinvolle dag invulling. Dit doen we omdat we geloven dat in Almere iedereen naar zijn of haar mogelijkheden een bijdrage kan leveren aan de stad.

Daarnaast bieden we inwoners die het nodig hebben, een steuntje in de rug met verschillende inkomensondersteunende regelingen zodat zij, ondanks hun financiële situatie, sociaal, cultureel en maatschappelijk mee kunnen (blijven) doen. Uit onderzoek van het Nibud is immers gebleken dat het noodzakelijk is om gebruik te maken van alle beschikbare ondersteunende maatregelen om financieel gezond te leven. Het gebruik van de regelingen is de afgelopen jaren iets gestegen, maar nog niet iedereen die recht heeft maakt gebruik van de regelingen. Uit de cliëntenpeiling is duidelijk geworden dat niet iedereen bekend is met de regelingen en dat de aanvraag zelf ingewikkeld is. Dat komt omdat niet iedereen digitaal vaardig is, men veel bewijsstukken moet aanleveren en dat er informatie wordt gevraagd die al bekend is bij de gemeente.

Wat willen we bereiken?

“Uit klanttevredenheidsonderzoek blijkt dat inwoners door de regelingen mee kunnen blijven doen in de samenleving”.

Inwoners doen, zelfstandig of met de hulp van anderen, actief mee aan de samenleving en de arbeidsmarkt. Zij zijn financieel gezond, hebben (vrijwilligers) werk of dagbesteding, gaan naar school, hebben een sociaal netwerk en zijn voldoende zelfredzaam.
Inwoners krijgen meer de mogelijkheid om mee te doen met de samenleving door het versimpelen van de toegang tot ondersteuning en een ongelijk aanbod te bieden om gelijke kansen te stimuleren.

Wat gaan we doen?

We begeleiden inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt naar een betaalde baan

Instrumenten die we hiervoor inzetten zijn:

- Loonkostensubsidies;
- Participatietrajecten;

Leven lang ontwikkelen

We willen het landelijk beleid gericht op ‘Leven lang ontwikkelen’ vormgeven door meer scholing in te zetten voor (kwetsbare) bijstandsgerechtigden. Het uitgangspunt is dat het

[9] Veel reguliere activiteiten op het gebied van participatie worden gefinancierd uit het reguliere participatiebudget. Dit budget is niet meegenomen in dit beleidsplan.
De extra activiteiten worden alleen in 2022 uitgevoerd met incidentele middelen (zie financiële paragraaf).

essentieel is dat iedereen (onder voorwaarden) een goede (door-)start kan maken op de arbeidsmarkt door een opleiding te volgen.

Het beleid gaat dus niet alleen uit van het uitgangspunt: 'de snelste weg naar werk'. Daarnaast moet niet onderschat worden dat juist de mensen die het meest gebaat zijn bij scholing niet altijd staan te trappelen om cursussen, trainingen of opleidingen te volgen. Het is daarom van belang dat medewerkers exact weten hoe ze scholing kunnen inzetten en welke ruimte er is bij het aanbieden er van. Daarom zal er een werkwijze worden uitgedacht om bijstandsgerechtigden te stimuleren in het volgen van een opleiding.

Extra inzet voor inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt
Sinds juni 2021 wordt er structurele klantmanagers capaciteit ingezet op de ruim 3.000 klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. We doen dit in nauwe samenwerking met de wijkteams. We bundelen waar mogelijk de krachten om te komen tot een integrale aanpak van vragen en het bevorderen van 'meedoen' aan de Almeerse samenleving.

Economie in alle haarvaten
Inzet is onder andere werkgelegenheid naar Almere halen voor de beroepsbevolking die wij hebben. Zodat mensen minder hoeven te reizen, geen reiskosten hebben en daardoor minder tijd kwijt zijn aan reizen.

Nazorg na uitstroom
Reguliere klanten, statushouders en jongeren krijgen de mogelijkheid om gedurende 3 maanden na uitstroom nog begeleiding te ontvangen van hun jobcoach. We willen de duur en de intensiteit hiervan voor statushouders en kwetsbare jongeren verruimen en ook de werkgever hier meer in ondersteunen. Beoogd resultaat; Het voorkomen van herinstroom in de bijstand door de nazorgmogelijkheden aan klanten en werkgevers te verruimen.

Inkoop re-integratietrajecten voor mensen met psychische klachten
Reguliere re-integratie trajecten sluiten onvoldoende aan bij mensen met ernstige psychische klachten[10]. Hierdoor wordt in de arbeidsmarktregio Flevoland wordt intensief samengewerkt tussen GGz Centraal, Kwintes, de Flevolandse gemeenten en het UWV om mensen met een psychische kwetsbaarheid duurzaam naar werk te begeleiden. Dit doen we o.a. door de inkoop van IPS-trajecten bij Kwintes en GGz Centraal. IPS staat voor Individuele Plaatsing en Steun en is een evidence-based re-integratiemethodiek speciaal voor mensen met ernstige psychische klachten.

Sport en gezonde leefstijl
We gaan in samenwerking met de afdelingen Sport en Welzijn onderzoeken in welke vorm sport en gezonde leefstijl in een re-integratietraject kan worden ingepast. Het naar het werk gaan met de fiets is al een simpel voorbeeld. Een gezonde leefstijl is cruciaal. Het gaat niet alleen om sporten en gezond eten maar ook om thema's als slaapritme, omgaan met stress en weerbaarheid.

Banen op maat
We gaan extra inzetten op het vinden van banen op maat voor mensen die moeilijker bemiddelbaar zijn. We gaan op zoek naar banen op maat voor klanten die voor minder dan 24 uur per week inzetbaar zijn en/of met problematieken op meer dan 2 leefgebieden. En we gaan onze inzet voor de statushouders die verder van de arbeidsmarkt staan vergroten. Er wordt

[10] Routekaart psychische aandoeningen en werk; Samen voor de klant 2017

hierbij gezocht naar een baan voor een individuele kandidaat i.p.v. een kandidaat koppelen aan een bestaande vacature

Sociaal werkgeverschap
In onze samenwerking met werkgevers en partners zijn we op zoek naar werkgevers die kansen bieden en willen creëren voor mensen om weer deel te nemen aan de maatschappij. Zo willen we deze mensen werkervaring op laten doen en aan het werk krijgen. Om werkgevers in Almere te motiveren en enthousiasmeren willen we zelf het goede voorbeeld geven op het gebied van sociaal werkgeverschap. Onze doelstelling voor de komende jaren is dan ook dat wij als gemeente een rolmodel gaan worden op het gebied van inclusie, diversiteit en kansen op werk voor mensen met een arbeidsbeperking en mensen die verder van de arbeidsmarkt afstaan.

Pilot om wisselende inkomsten te voorkomen.
Mensen die een uitkering hebben én parttime werken, kunnen te maken krijgen met wisselende inkomsten. Dat komt doordat hun loon verrekend moet worden met hun uitkering. Wisselende inkomsten zijn heel moeilijk op te vangen als je een laag inkomen hebt. Dit is dus een drempel voor inwoners om parttime aan het werk te gaan of te blijven. Daarom doen we een pilot met Surplus. Dat is een instrument om die wisselende inkomsten te voorkomen. Het werkt met een tussenrekening waarmee de wisselende inkomsten verrekend worden in de gemeentelijke administratie zonder dat de inwoner daar last van heeft. De pilot wordt geëvalueerd, daarna wordt bekeken of het instrument structureel ingezet wordt.

Nazorg voor inwoners die van uitkering naar werk gaan
Inwoners die uitstromen uit de uitkering naar een betaalde baan hebben soms te maken met financiële drempels. Doordat ze meer inkomen hebben, vervalt het recht op toeslagen of gemeentelijke regelingen. Om die drempels weg te halen zorgen we voor:
- Een eenvoudig proces;
- Een voorspelbaar inkomen: Samen met de inwoner naar het financiële plaatje kijken van de nieuwe situatie en advies geven;
- Extra ondersteuning bij financieel beheer.

Inwoners die opnieuw moeten terugvallen op een uitkering of vragen hebben kunnen terecht bij hun (oude) klantmanager, die vervolgens bekijkt of een verkorte aanvraag mogelijk is of de vragen beantwoord.

Vroegtijdig ondersteunen en toegang makkelijker maken
We willen dat inwoners weten welke diensten we leveren en met welke problemen ze bij ons terechtkunnen. Ook zorgen we dat de toegang tot deze diensten laagdrempelig is. Daarom werken we samen met onze maatschappelijke partners aan één toegang (online, telefonisch of fysiek) waar men:
- een aanvraag kan doen voor welke ondersteuning dan ook;
- vragen kan stellen;
- hulp kan krijgen bij de aanvraag.

Op termijn gaan we kijken hoe regelingen verder vereenvoudigd kunnen worden, door bijvoorbeeld informatie die bij ons bekend is, niet meer op te vragen.

Meer groepen in beeld
De inkomensregelingen zijn niet bekend bij alle inwoners die er gebruik van kunnen maken. Daarom willen we meer belanghebbenden in beeld krijgen, zodat we ze beter kunnen bereiken. We willen ouderen, zelfstandigen en werkenden met een laag inkomen beter bereiken. Vooral over de laatste groep, de werkende armen, is bij ons weinig bekend. Zij maken vaak geen gebruik van onze regelingen, terwijl dit wel ondersteunend aan hun inkomen kan zijn. Daarom doen we mee aan het onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam 'vindplaatsen verborgen armen; naar effectievere wegen om huishoudens met een laag inkomen te ondersteunen'.

Individuele inkomenstoeslag (IIT) aanpassen
Het Nibud heeft geconstateerd dat gezinnen met kinderen tussen de 12-18 jaar moeilijker kunnen rondkomen omdat specifieke toeslagen van de Rijksoverheid zijn gestopt en de kosten van kinderen tussen de 12-18 jaar hoger uitvallen. We verhogen daarom het IIT-bedrag voor deze categorie gezinnen.

Ondersteunen partners in de stad
Naast de inkomensondersteunende regelingen zijn er ook maatschappelijke partners in de stad die ondersteuning bieden aan inwoners met weinig financiële middelen. Jaarlijks bekijken we de knelpunten in de stad en maken resultaatgerichte afspraken met partners over het aanpakken van de problemen die spelen in de samenleving op het gebied van armoede en schulden. We hebben als gemeente hierbij de regie over de problemen die aangepakt moeten worden. Partners in de stad hebben de uitvoeringsvrijheid om de problemen aan te pakken. Jaarlijks evalueren we aan de hand van de resultaatgerichte (subsidie)afspraken of de aanpak van de partner succesvol is geweest. Tussentijds zullen er momentopnames zijn om te beoordelen of er bijgestuurd moet worden.

5.1.2 Kinderen en jongeren kunnen hun talenten ontwikkelen

In Almere groeit ruim 11 % van de kinderen op in een gezin met een laag inkomen. Uit recent onderzoek[11] blijkt dat kinderen uit arme gezinnen al vroeg op achterstand komen; baby's zijn zwaarder, peuters hebben vaker een taalachterstand en tieners vaker psychosociale problemen. Ook is de kans op het niet afmaken van school groter, is er meer kans op dat ze niet goed met geld om kunnen gaan en is de kans vier keer groter dat ze in de toekomst ook zelf een laag inkomen krijgen. Allemaal redenen om armoede in gezinnen aan te pakken. Door kinderen de ruimte te geven om zich persoonlijk en vrij te ontwikkelen op hetzelfde niveau als andere kinderen, kunnen we latere (financiële) problemen voorkomen.

Wat willen we bereiken?

"Het bereik van de kind gerelateerde regelingen stijgt".

Kinderen doen – zelfstandig of met de hulp van anderen – actief mee aan de samenleving. Zij hebben de mogelijkheid om o.a. doormiddel van sport en cultuur te werken aan hun talentontwikkeling.
Aan de hand van maatwerkondersteuning wordt de ondersteuning voor kinderen en de overige gezinsleden vormgegeven, om ze vooruit te helpen, hun talenten te ontwikkelen en volledig mee te doen in het onderwijs. Met als doel hun wereld en netwerk te vergroten.

Wat gaan we doen?

Bekendheid en bereik voorzieningen voor gezinnen met kinderen vergroten
We hebben een aantal voorzieningen voor kinderen zoals het Jeugdfonds Sport en Cultuur, het Nationaal Fonds Kinderhulp en het ANWB kinderfietsplan. Deze zijn o.a. via het loket van 'Als ik later groot ben/Dare to dream in 036' toegankelijk. We willen de bekendheid en het bereik nog meer vergroten door de communicatie te verbeteren. We gaan zorgen voor een betere informatievoorziening en ondersteuning bij de toegang voor onze inwoners. Ook wordt de informatievoorziening hierover aan onze partners in de stad vergroot.

Samenwerking met de afdeling onderwijs
Sinds 2019 worden de budgetten van onderwijs en (kinder-)armoede samengevoegd. Hierdoor kunnen we meer bereiken met dezelfde budgetten. De komende jaren gaan we de samenwerking intensiveren en verder uitbouwen.

[11] Coen van Kraats en Bastian Ravestijn;Erasmus school of Economics 2021

5.1.3 De vraag van de inwoner staat centraal

Het leven in armoede en het hebben van schulden, zijn een uitdaging op zich, maar het zorgt ook voor problemen op andere leefgebieden. En andersom kunnen problemen op andere leefgebieden ook leiden tot financiële problemen. Het moet eigenlijk voor een inwoner niet uitmaken waar, welke hulpvraag wordt gesteld. De vraag wordt breed opgepakt en opgelost. 'Ons beleid is samen met inwoners en partners in de stad opgesteld en zal ook jaarlijks worden geëvalueerd en eventueel worden aangepast'. Ook dit willen we samen met de inwoners en partners gaan doen zodat we weten of we de goede dingen doen en of we dingen anders moeten gaan doen.

Wat willen we bereiken?

"Uit ons klanttevredenheidsonderzoek blijkt dat de inwoners tevreden zijn over de beantwoording van de vraag, de samenwerking met andere partijen, de omgang, hun inspraak in de oplossing en vertrouwen in de dienstverlening".

De vraag vanuit de inwoner staat centraal, daar wordt een sluitende aanpak op gezet, dit houdt in dat de inwoner geen last mag ondervinden van het feit dat wij vanuit verschillende afdelingen en organisaties, verschillende vormen van ondersteuning bieden.
De inwoners geven aan dat zij zich serieus genomen voelen. De ingezette aanpak gaat in op het hele vraagstuk en inwoners hebben zelf de regie over hun eigen plan van aanpak en daaruit voortvloeiende doelen.

Wat gaan we doen?

Intensivering maatwerkbudget
Het maatwerkbudget voor wijkteams blijft beschikbaar en wordt breder ingezet. Het bereik wordt vergroot door inzet vanuit andere disciplines dan het wijkteam alleen zoals Maatwerk OSS, zodat meer inwoners ervoor in aanmerking komen.

Iedere twee jaar een klanttevredenheidsonderzoek
We gaan tweejaarlijks een klanttevredenheidsonderzoek doen onder de inwoners om erachter te komen welk cijfer we krijgen, maar ook om onze werkwijze tussentijds aan te kunnen passen.

Samenstellen klankbordgroep
Om inwoners en de partners in de stad nauw te blijven betrekken bij de voortgang van de doelstellingen, gaan we een klankbordgroep samenstellen die twee keer per jaar bij elkaar komt.

5.1.4 Onze dienstverlening is stress-sensitief

Mensen die langere tijd moeten rondkomen van een laag inkomen of schulden hebben zijn gemiddeld minder gelukkig. Armoede kan leiden tot stress, schaamte, sociaal isolement, huiselijk geweld en een slechte gezondheid. Bij stress-sensitief werken richt alles in de dienst- en hulpverlening zich op het verminderen van stress. Dit kan door praktische zaken laagdrempelig te maken, denk aan brieven in begrijpelijke taal, de wijze van bejegening aan een balie tot het optimaal rekening houden met de autonomie en mate van zelfredzaamheid van de inwoner en hierbij aan te sluiten.

Wat willen we bereiken:
"Over vier jaar is 80% van onze collega's en partners getraind in stress-sensitieve dienstverlening".

Door middel van SSD werken professionals in het sociaal domein samen met hun klanten aan het verminderen van deze chronische stress. Met de klant worden grote problemen aangepakt in kleine, overzichtelijke stappen. Op die manier krijgen klanten (weer) ruimte om aan duurzame oplossingen te werken. We zien de meerwaarde van het trainen in gemengde groepen. Zo hebben onlangs een aantal klantmanagers van W&I samen met een aantal wijkwerkers de basistraining gevolgd. Deze "verbindingsofficieren" kunnen nu stress sensitieve gesprekstechnieken inzetten en tegelijkertijd is de samenwerking verbeterd.

Wat gaan we doen?

We gaan collega's opleiden als master stress sensitieve dienstverlening
We gaan collega's werven en opleiden tot master SSD. Zij worden door de gemeente en haar partners ingezet als trainer SSD of coach. Door middel van trainingen en begeleiding zullen zij deze werkwijze verder verbreiden en de voortgang borgen binnen de werkwijze van de gemeente en de partners in de stad. Wij zorgen ervoor de dat we de kennis en vaardigheden op het gebied van de SSD verbreiden, bijhouden en door ontwikkelen.

We bieden partners de mogelijkheid om de opleiding van de SSD te volgen
We geven de partners in de stad de mogelijkheid om ook opgeleid te worden in de methodiek van de SSD. Omdat zij voor een groot deel de uitvoerders zijn van ons beleidsplan is het belangrijk dat zij op dezelfde wijze werken. Omdat niet alle partners dit zelf kunnen bekostigen zal de gemeente hier financiering voor vrijmaken.

Al onze communicatie en onze publieksruimte s stress sensitief
Niet alleen onze gesprekken zijn stress sensitief. Maar ook onze schriftelijke uitingen en de inrichting van onze wachtkamers en spreekruimtes.

5.2 Actielijnen

5.2.1 We gaan ervaringsdeskundigen inzetten om inwoners te begeleiden

Praten over geldproblemen is voor heel veel mensen een taboe. Hulp vragen is dan ook een grote stap voor heel veel mensen. In de cliëntenpeiling kwam naar voren dat de meeste mensen als ze dan zover zijn, ook eerst bij hun eigen familie of vrienden aankloppen voor hulp. Mensen praten alleen met iemand waar ze vertrouwen in hebben en dat is vaak niet de gemeente. Daarbij komt ook nog eens dat een aanvraag doen bij de gemeente voor een aantal mensen complex is, waardoor ze geen gebruik maken van de ondersteuning die er is.
Ervaringsdeskundigen kunnen worden ingezet om inwoners te begeleiden. Zij kunnen de drempel voor inwoners verlagen om hulp te vragen. We kunnen de deskundigheid ook gebruiken om onze ondersteuning en beleid passend te maken.

Wat willen we bereiken?
"Uit het klanttevredenheidsonderzoek blijkt dat minder inwoners uitvallen, dat ze serieus zijn genomen, meer vertrouwen hebben en meer mensen een aanvraag doen".

Over twee jaar hebben we 4 ervaringsdeskundigen opgeleid uit ons klantenbestand van W&I en ivoor de periode van de pilot tijdelijk in dienst genomen. Dit tijdelijke dienstverband is bedoeld als opstapje naar een reguliere baan. Zij zullen inwoners bijstaan in hun traject en bij de hand te nemen in ingewikkelde processen om voortijdig afhaken te voorkomen.
Het werken met ervaringsdeskundigen past bij Stress Sensitieve dienstverlening. Maar heeft daarnaast ook effect op de communicatie, deskundigheid en het beter zichtbaar worden van de gemeente. We benutten de bevindingen van de ervaringsdeskundigen ook voor verbetering en toegankelijkheid van onze processen. De bedoeling is dat we eerst onderzoek gaan doen in den lande en kijken wat past bij Almere.

Wat gaan we doen?

Onderzoek doen hoe we kunnen gaan werken met ervaringsdeskundigen
We gaan eerst onderzoek doen naar de mogelijkheden om ervaringsdeskundigen in te zetten en kijken daarbij heel goed naar de samenhang met de Onafhankelijke Cliënt Ondersteuning (OCO). We willen vervolgens ervaringsdeskundigen opleiden en een aantal jaren in dienst nemen waarna ze door kunnen stromen naar ander werk.

Ervaringsdeskundigen maken hulpverlening toegankelijker.
De ervaringsdeskundigen staan naast de klant en helpen de inwoners het interventieproces door.

5.2.2 We versterken de preventie, vroegsignalering, ondersteuning en nazorg;

Financiële problemen hebben grote gevolgen voor inwoners. Om erger te voorkomen is het belangrijk om er vroeg bij te zijn. Daarom hebben we de afgelopen jaren binnen de schuldhulpverlening niet alleen ingezet op curatie maar ook op preventie, vroegsignalering en nazorg. Dit aanbod was er niet alleen voor particulieren maar ook voor ondernemers en ZZP-ers. Uit onderzoek van Purpose is gebleken dat de Almeerse schulden aanpak professioneel en vooruitstrevend is, maar dat er ruimte is voor verbetering.[12]

Wat willen we bereiken?

"In de komende vier jaar zijn er meer aanmeldingen van inwoners met financiële problemen, de gemiddelde schuld per inwoner neemt af en er is meer financiële bewustwording".
Om dit te bereiken gaan we de bestaande interventies op het gebied van preventie, vroegsignalering, ondersteuning en nazorg verder optimaliseren.

Wat gaan we doen?

Meer Inspelen op levensgebeurtenissen
Ondersteuning gericht op het omgaan met levensgebeurtenissen (life events) is van belang bij het voorkomen van schulden. Zo blijken ontslag en scheiding levensgebeurtenissen die leiden tot een toename van financiële problemen bij inwoners. Door inwoners juist te informeren, te activeren en hulp te bieden op het moment dat zij te maken krijgen met een bepaalde levensgebeurtenis, kan de ontwikkeling van financiële problemen worden bijgestuurd of zelfs voorkomen. De afgelopen periode hebben we de life- events 'bereiken 18- jarige leeftijd', 'echtscheiding' en 'pensioen' opgepakt. De komende periode gaan we die aanpak verdiepen en verbreden. De volgende thema's willen we toevoegen:

- Verlies van inkomen en hogere kosten (werkloos worden, (chronisch) ziekte, scheiden, pensionering); onderzocht wordt of een link gelegd kan worden met de landelijke aanpak "een leven lang leren";
- Pensionering.

Vroegsignalering van achterstanden vaste lasten wettelijke taak
Door een aanpassing in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is vroegsignalering een wettelijke taak geworden. Alle vaste lasten partners gaan signalen van betalingsachterstanden aanleveren[13]. Hierdoor kunnen we er nog beter voor zorgen dat mensen geen zwaardere problemen krijgen.

We gaan onze werkzaamheden op het gebied van (vroeg-)signalering uitbreiden
Dit gaan we doen door

- mee te doen aan de pilot "Warm overdragen bij betalingsachterstand UWV". In deze pilot wordt onderzocht of signalen van het UWV een toegevoegde waarde hebben op de signalen van de vaste lastenpartners die nu binnen de Wgs worden erkend. Het ministerie van VWS heeft het UWV en een aantal gemeenten uitgenodigd deze pilot te ontwikkelen. Als de meerwaarde van het UWV voor vroegsignalering wordt aangetoond, krijgt een signaal van het UWV een wettelijke grondslag kan ook zij gegevens uitwisselen met gemeenten in het kader van vroegsignalering;
- We gaan de pilot financiën in de spreekkamer structureel maken en verder uitbreiden. Er is een relatie tussen schulden en gezondheidsproblemen (mentaal, fysiek en leefstijl). In 2018 zijn de Hogeschool Utrecht, de Zorggroep Almere en De Schoor (aantal huisartsen en

[12] Gemeenten zetten de Schouders Eronder, oktober 2019, Purpose.
[13] In de bijlage staat het werkproces vroegsignalering

Maatwerk OSS) gestart met het project/onderzoek Financiën in de (huisartsen)spreekkamer. Dit project was zeer succesvol. Huisartsenpraktijken blijken goede vindplaatsen voor schuldenproblematiek en er zijn goede doorverwijsmogelijkheden;[14]

- Aanpakken schulden op de werkvloer. We gaan werkgevers ondersteunen bij het signaleren, aanpakken en voorkomen bij schuldenproblematiek onder hun werkgevers.

Uitbreiden financieel huis
In het Financieel Huis worden verschillende disciplines die ondersteuning bieden aan mensen met financiële vragen gebundeld. In 2020 is de pilot Financieel Huis voorbereid. Door de corona-crisis kon alleen digitaal geoefend worden met een Financieel Team. Wanneer uit de evaluatie van deze pilot blijkt dat het werken met financiële teams onder één dak een meerwaarde heeft gaan we het Financieel huis stapsgewijs uitbreiden met meerdere locaties verspreid over de stad. Voorwaarde voor uitbreiding is dan wel dat er bij de programmabegroting extra geld wordt toegekend.

Er komt een derde traject schuldhulpverlening: Schulddienstverlening plus
Almere kent twee trajecten schuldhulpverlening: schulddienstverlening (SDV) en maatwerk Ondersteuning Schuldstabilisatie (OSS). Uit onderzoek van Purpose[15] in 2020 is gebleken dat door de inrichting van een derde behandelpad (SDV-plus) er meer mensen sneller instromen naar een minnelijke schuldregeling.
Het derde behandelpad bestaat uit een behandeling, met de gemeentelijke schulddienstverlener in de lead, gericht op een schuldregeling waarbij tegelijkertijd ondersteuning wordt geboden op administratief en psychosociaal gebied. Het traject SDV-plus is bedoeld voor schuldenaren waarbij het reguliere SDV-traject onvoldoende ondersteuning biedt, maar het reguliere OSS-traject eigenlijk te zwaar is:

- Klanten die wat extra ondersteuning nodig hebben bij de financiële administratie;
- Klanten met behoefte aan lichte ondersteuning op psychosociaal gebied (motivatie);
- Klanten die dreigen uit te vallen uit het reguliere SDV-traject.

In bijzondere situaties kan worden afgezien van screening
In het Beleidsplan Aanpak Schulden 2017 -2020 is als beleidsuitgangspunt opgenomen dat een screening het trajectdoel van schuldhulpverlening aan particulieren bepaalt. De screening (invullen methodische screeningsinstrument door inwoner en een gesprek) bepaalt welk traject iemand kan volgen. De screening maakt het mogelijk beter maatwerk te leveren omdat op een gestructureerde manier een volledig beeld wordt geschetst van de persoonlijke motivatie en situatie van de inwoner. In principe wordt dit beleidsuitgangspunt gehandhaafd maar het wordt mogelijk om, in bijzondere situaties, af te zien van het invullen van het methodisch screeningsinstrument. Hierbij moet gedacht worden aan situaties waarbij de inwoner via Vroeg Eropaf, het project Financiën in de spreekkamer of het project Teams gezinsbegeleiding in het traject Maatwerk OSS komt en dus al bekend is.

Maatwerk OSS speelt rol bij integrale aanpak gezinsproblematiek
Op dit moment wordt onderzocht wat nodig is om te zorgen dat gezinnen met kinderen, die meerdere problemen hebben, weer veilig en (zoveel mogelijk) zelfstandig verder kunnen. Dit gebeurt o.a. via de pilot teams gezinsbegeleiding. Het gaat om gezinnen die langdurig problemen ervaren op minimaal vier van de volgende gebieden: kind factoren, ouderfactoren (zoals psychische problemen, schulden) , opvoedfactoren, gezinsfunctioneren,

[14] Geldzorgen in de spreekkamer. Over het belang van vroegsignalering en verwijzing in de huisartsenpraktijk. Nadja Jungmann, Annemarieke van der Veer, Vivian den Hartog, Maud Dolsma. Hogeschool Utrecht. December 2020.
[15] Onderzoek naar het derde behandelpad. Purpose november 2020.

omgevingsfactoren, het sociale netwerk en de hulpverlening. Als uit evaluatie blijkt dat een maatwerker OSS van meerwaarde is bij de integrale ondersteuning van gezinsproblematiek zal hier extra op worden ingezet. Voorwaarde voor de extra inzet is wel dat er bij de programmabegroting extra geld voor formatie OSS wordt toegekend.

Intensiveren samenwerking met bewindvoerders
Voortbordurend op het landelijke basisconvenant heeft de gemeente Almere in 2018 afspraken gemaakt met 8 bewindvoerders. Met deze bewindvoerders zijn afspraken gemaakt over:
1) De Instroom in beschermingsbewind;
2) De doorstroom van beschermingsbewind naar schulddienstverlening.

De uitstroom uit beschermingsbewind na succesvolle beëindiging van een Minnelijke schuldsanering (MSNP) of Wettelijke schuldsanering (WSNP).

Bureau Bartels heeft de samenwerking geëvalueerd.[16] Naar aanleiding van deze evaluatie gaan we verder met de samenwerking en gaan:
- Het convenant, in enigszins gewijzigde vorm, voortzetten en het aantal deelnemende bewindvoerders stapsgewijs uitbreiden;
- Inloopspreekuren voor Almere bij de rechtbank organiseren;
- Adviesrecht schuldenbewind organiseren voor Almere.

Het jongerenperspectieffonds wordt regulier
In 2020 is de pilot met een Jongerenperspectieffonds (JPF) van start gegaan. In deze pilot krijgen jongeren die door schulden vastlopen in hun leven een nieuw perspectief. Dit doen we door de schulden te regelen met een saneringskrediet dat terug “betaald” wordt met o.a. een maatschappelijke stage. Als de pilot na evaluatie als succesvol wordt beoordeeld wordt het JPF regulier aanbod.

Versterken nazorg
We gaan regulier inzetten op nazorg. Dit doen we nu met een telefoontje na afloop van een traject. Daarnaast gaan we starten met een pilot met de Buddy-app. De Buddy-app is een app die mensen meer grip op hun financiële situatie moet geven. De app mag een jaar lang, op vrijwillige basis, gratis worden gebruikt door mensen die uitstromen uit een SDV-traject.

Gemeentepolis als voorliggende voorziening
Alle inwoners worden structureel door partners en collega's geïnformeerd over de gemeentepolis als voorliggende voorziening voor bijzondere bijstand medische kosten. De gemeentepolis is een belangrijke voorziening voor minima om zorgmijding en schulden te voorkomen.

We sluiten aan bij een aantal landelijke ontwikkelingen
Er zijn landelijk veel nieuwe ontwikkelingen zoals: de Nederlandse Schuldhulproute, Geldfit, meer werken met saneringskredieten, het Schuldenknooppunt en Collectief Schuldregelen. We gaan onderzoeken welke innovaties passend zijn voor ons.

We gaan onze processen optimaliseren
Het gaat hierbij om aanvraagprocessen en hercontroles binnen Afdeling Werk & Inkomen en de Schuldhulpverlening.

[16] Evaluatie convenant samenwerking gemeente Almere en beschermingsbewindvoerders. Bureau Bartels. 18 maart 2021

De gemeente is zorgvuldig in de rol van schuldeiser.
Sommige inwoners hebben een schuld aan de gemeente. Dat zijn regelmatig kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld mensen die een bijstandsuitkering hebben (gehad). We gaan onze processen optimaliseren om het ontstaan van vorderingen zoveel mogelijk te voorkomen. Bij het behandelen van schulden aan de gemeente streven we naar persoonlijk contact en we verwijzen waar nodig actief door naar schuldhulpverlening.

5.2.3 We hebben extra aandacht voor energiearmoede en de energietransitie

De energietransitie kost geld: Mensen moeten investeren in energiebesparing en duurzame technologie, zoals isolatie of zonnepanelen en als je het niet doet krijg je te maken met oplopende energiekosten, omdat de prijzen van gas en elektriciteit stijgen.
Ongeveer 650.000 Nederlanders kunnen hun energierekening niet betalen, of bezuinigen juist heel erg om dat wel te kunnen doen: dat is 8 procent van alle huishoudens in Nederland.
We spreken van energiearmoede als je beperkt wordt in je energieverbruik en daar last van hebt. Bijvoorbeeld als mensen in de kou zitten om te besparen op energiekosten. Maar mensen kunnen ook in een woning wonen met veel schimmel en vocht, wat naast een hoge energierekening ook kan leiden tot gezondheidsklachten. Of het hebben van oud witgoed, dat veel stroom verbruikt. Energiearmoede is kortom een brede problematiek, die hoe je het wendt of keert geld kost, voordat men kan besparen.
Almere heeft subsidie ontvangen van het Rijk in het kader van de Regeling Reductie Energierekening Wonen (RREW). In het plan van aanpak RREW zijn de voorgenomen activiteiten per doelgroep beschreven. Een van de doelgroepen is de minima. Omdat inwoners met een laag inkomen een relatief groot deel van hun inkomen aan energie besteden en deze groep extra ondersteuning nodig heeft bij het nemen van energiebesparende maatregelen.
Vanuit het Rijk is er ook nog eens 150 miljoen euro beschikbaar gesteld aan gemeenten, om buurtgericht aan de slag te kunnen gaan om energiearmoede aan te pakken.
Daarnaast krijgen huishoudens met een laag inkomen in 2022 eenmalig ongeveer € 200 aan categoriale bijzondere bijstand als tegemoetkoming voor de stijgende energieprijzen. Daarvoor wordt landelijk € 200 miljoen vrijgemaakt.

Wat willen we bereiken
Eind 2022 hebben we een totaal aanbod ontwikkeld om huishoudens met een laag inkomen te ondersteunen bij het verlagen van de energierekening.

Wat gaan we nu doen
- Informatie geven via energiecoaches; (Die zouden we kunnen werven via de woningcorporaties en het werkzoekendenbestand)
- In samenwerking met de voedselbank/schuldhulpverlening en het Regionaal Energieloket is er een cadeaubon actie specifiek gericht op minima om kleine energiebesparende maatregelen te kunnen nemen.

We gaan onderzoeken welke ondersteuning we kunnen bieden bij de energietransitie
Aandachtspunten bij het onderzoek zijn[17]:
- Wie is de doelgroep en hoe bereiken we die?
- Wat is de meerwaarde van een aanpak voor energiearmoede?
- Hoe koppelen we participatie & werkgelegenheid aan energiearmoede projecten?
- Werken aan een overzicht subsidie en financieringsmogelijkheden voor lage inkomens;

[17] Energiearmoede in kaart voor de provincie Zuid-Holland, TNO, CBS en Erasmus MC. (2021) Projectnr. 060.47195

- Preventie & vroeg signalering opzetten voor energiearmoede;
- Centraal informatiepunt opzetten voor energiearmoede vanuit de gemeente;
- Versterking van gemeentelijke samenwerking voor betere, gecoördineerde uitvoering.

6 Monitoring en verantwoording van beleid

Om te weten of we onze doelstellingen halen gaan we meer meten. Niet alleen aan het eind maar ook tussentijds, zodat wij weten of we de goede dingen doen of dat wij ons beleid moeten aanpassen. We gaan hiervoor een aantal instrumenten inzetten.

Monitor armoede en schulden
Een jaarlijkse monitor biedt ten eerste inzicht in de doelgroep, zodat we ontwikkelingen in beeld kunnen brengen. Ten tweede biedt de monitor inzicht in het bereik van de regelingen.
Onze afdeling Onderzoek en Statistiek heeft de coördinatie van de monitor. Zij starten in februari 2022 met een nulmeting.

Klankbordgroep armoede en schulden en Cliëntenpeiling
Hoe wij als organisatie presteren, halen we natuurlijk niet alleen uit cijfers. Belangrijk is ook hoe inwoners en partners onze dienstverlening ervaren. Om te horen hoe zij de praktijk ervaren blijven we met hen in gesprek. Dit doen we door een klankbordgroep samen te stellen die minsten twee keer per jaar samenkomt.
Daarnaast willen we om de twee jaar een cliëntenpeiling uitvoeren, zodat wij bijvoorbeeld onze ambitie een acht voor de dienstverlening te krijgen ook kunnen meten.

Klantmonitor Schuldhulpverlening
Wij gaan meedoen met de klantmonitor schuldhulpverlening ter verbetering van onze dienstverlening.

Evidence based werken
Bij Evidence-based werken gaat het niet alleen om wetenschappelijk bewijs of een methode of interventie effectief is. Het is ook belangrijk om te kijken naar ervaringen van experts en beroepsbeoefenaars zelf en naar ervaringen van gebruikers. Het raadplegen van meerdere bronnen is essentieel om het 'evidence-based handelen' op te baseren.[18]

[18] https://www.waardigheidentrots.nl/verslagen/evidence-based-werken-en-de-noodzaak-om-breder-te-kijken/

7 Financiën

Structurele middelen
Er is structureel € 6,4 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van het armoede en schuldenbeleid. Hieruit worden regelingen betaald zoals de schuldhulpverlening aan particulieren en zelfstandigen, de gemeentepolis, de aanpak van kinderen in armoede, preventie en vroegsignalering.
Ook is er € 3,1 miljoen voor het participatiebeleid. Het Participatiebudget is niet opgenomen in de financiële paragraaf van het beleidsplan omdat dit wettelijke taken betreft uit de participatiewet. Beide budgetten maken al onderdeel uit van de begroting.

De verhoging van de individuele inkomenstoeslag voor gezinnen met kinderen tussen de 12-18 wordt ingeschat op € 15.000 en kan binnen het bestaande budget worden opgevangen.

Incidentele middelen
Daarnaast is er voor 2022 en 2023 € 1,3 miljoen incidenteel beschikbaar vanuit de gemeente begroting voor de pilot JPF en pilot extra inzet Maatwerk OSS (i.v.m. terugbrengen aantal dossiers per maatwerker, deelname aan diverse pilots zoals financiën in de spreekkamer, samenwerking bewindvoerders, gezinsbegeleiding etc.).
Tevens is er voor 2022 € 1,4 miljoen incidenteel beschikbaar aan ESF gelden. Deze worden ingezet voor stress sensitieve dienstverlening, pilot ervaringsdeskundige, schuldpreventie en participatieactiviteiten.

Toekomst nieuw beleid
Om de pilots en ander eenmalig nieuw beleid structureel te borgen is er extra budget nodig als de pilots positief worden beoordeeld. Nog niet van alle pilots is bekend om welke bedragen dit gaat zoals bijvoorbeeld het financieel huis.

Wel bekend is dat bij een positieve evaluatie van het JPF vanaf 2023 structureel € 0,2 miljoen per jaar nodig is. Ook wordt onderzocht in welke mate de capaciteit van OSS moet worden uitgebreid in verband met de voortzetting van diverse pilots waarbij schuldhulpverlening betrokken is en de regulering van de toegang tot bewindvoering. In totaal worden de structurele kosten voor extra inzet maatwerk OSS nu ingeschat op € 0,5 miljoen per jaar.

Begroting 2022	**Structureel A&S**	**Incidenteel A&S**	**ESF**	**Totaal**
Iedereen krijgt de kans om mee te doen[19]	€ -	€ -	€ 959.500,00	€ 959.500,00
Kinderen krijgen de kans om hun talenten te ontwikkelen	€ 1.401.000,00	€ -	€ -	€ 1.401.000,00
De vraag van de inwoner staat centraal	€ 205.000,00	€ -	€ -	€ 205.000,00
Onze dienstverlening is stress sensitief	€ -	€ -	€ 149.175,00	€ 149.175,00
We gaan ervaringsdeskundigen inzetten om inwoners te begeleiden	€ -	€ -	€ 250.000,00	€ 250.000,00
We versterken de preventie, vroegsignalering, hulpverlening en nazorg	€ 4.859.000,00	€ 703.000,00	€ 65.000,00	€ 5.627.000,00
We hebben extra aandacht voor energiearmoede en de energietransitie	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 6.465.000,00	€ 703.000,00	€ 1.423.675,00	€ 8.591.675,00

[19] De activiteiten bij dit doel worden ook gefinancierd vanuit de reguliere participatiemiddelen

Begroting 2023	Structureel A&S	Incidenteel A&S	ESF	Aanvragen bij PB	Totaal
Iedereen krijgt de kans om mee te doen[20]	€ -	€	€	€ -	€ -
Kinderen krijgen de kans om hun talenten te ontwikkelen	€ 1.401.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 1.401.000,00
De vraag van de inwoner staat centraal	€ 207.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 207.000,00
Onze dienstverlening is stress sensitief	€ -	€ -	€ -	n.t.b.	n.t.b.
We gaan ervaringsdeskundigen inzetten om inwoners te begeleiden	€ -	€ -	€ -	n.t.b.	n.t.b.
We versterken de preventie, vroegsignalering, hulpverlening en nazorg	€ 4.859.000,00	€ 599.000,00	€ -	€ 100.000,00 [21]	€ 5.558.000,00
We hebben extra aandacht voor energiearmoede en de energietransitie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 6.467.000,00	€ 599.000,00	€ -	€ 100.000,00	€ 7.166.000,00

Begroting 2024	Structureel A&S	Incidenteel A&S	ESF	Aanvragen bij PB	Totaal
Iedereen krijgt de kans om mee te doen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kinderen krijgen de kans om hun talenten te ontwikkelen	€ 1.400.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 1.400.000,00
De vraag van de inwoner staat centraal	€ 182.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 182.000,00
Onze dienstverlening is stress sensitief	€ -	€ -	€ -	n.t.b.	n.t.b.
We gaan ervaringsdeskundigen inzetten om inwoners te begeleiden	€ -	€ -	€ -	n.t.b.	n.t.b.
We versterken de preventie, vroegsignalering, hulpverlening en nazorg	€ 4.859.000,00	€ -	€ -	€ 699.000,00[22]	€ 5.558.000,00
We hebben extra aandacht voor energiearmoede en de energietransitie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 6.441.000,00	€ -	€ -	€ 699.000,00	€ 7.140.000

Begroting 2025	Structureel A&S	Incidenteel A&S	ESF	Aanvragen bij PB	Totaal
Iedereen krijgt de kans om mee te doen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kinderen krijgen de kans om hun talenten te ontwikkelen	€ 1.400.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 1.400.000,00
De vraag van de inwoner staat centraal	€ 182.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 182.000,00
Onze dienstverlening is stress sensitief	€ -	€ -	€ -	N.t.b.	
We gaan ervaringsdeskundigen inzetten om inwoners te begeleiden	€ -	€ -	€ -	N.t.b.	
We versterken de preventie, vroegsignalering, hulpverlening en nazorg	€ 4.859.000,00	€ -	€ -	€ 699.000,00	€ 5.558.000,00
We hebben extra aandacht voor energiearmoede en de energietransitie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 6.441.000,00	€ -	€ -	€ 699.000,00	€ 7.140.000,00

[20] De activiteiten bij dit doel worden gefinancierd uit de reguliere participatiemiddelen

[21] JPF

[22] JPF en Maatwerk OSS (incl. 65 dossiers, Financiën in de spreekkamer, toegang Beschermingsbewind) en Schulddienstverlening

Bijlage 1 Werken vanuit bedoeling van de wetten[23]

De grondwaarden

Past het doel bij de grondwaarden van de wet- en regelgeving?

Wet	Jeugdwet	Participatiewet	Wet maatschappelijke ondersteuning 2015	Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	Leerplichtwet & Wet passend onderwijs [1]
Basis	Gezond en veilig opgroeien	Bestaansminimum	Meedoen aan het maatschappelijk leven	Ondersteuning bij financieel beheer	Onderwijs voor alle jongeren
Complementair	Jongeren en hun ouders zijn in eerste plaats verantwoordelijk voor gezond en veilig opgroeien	Overheid vult aan op middelen die zelf verworven kunnen worden	Van burgers wordt verwacht dat zij zelf zoveel mogelijk oplossen en organiseren	Burgers moeten in eerste plaats zelf hun financiën regelen	Jongeren en ouders zijn in eerste plaats verantwoordelijk voor volgen onderwijs en behalen startkwalificatie
Bevorderen zelfredzaamheid	Regie over eigen leven	Bij voorkeur door betaald werk, anders door vrijwilligerswerk of tegenprestatie	Zo lang mogelijk in eigen leefomgeving	Regie over eigen financiën	Voorbereiden op de maatschappij en de arbeidsmarkt

1) Voor jongeren van 18 tot 23 jaar is ook de Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2017 van toepassing.

[23] https://docplayer.nl/109163585-Maak-kennis-met-floor.html De omgekeerde toets. Stimulansz

Bijlage 2: Schuldhulpverlening

Vroegsignalering
Door een aanpassing in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) per 1 januari 2021 (artikel 3b) zijn gemeenten verplicht inwoners een aanbod te doen voor een eerste gesprek als de gemeente een signaal van een schuldeiser (aangewezen in de wet) ontvangt over een betalingsachterstand. dat een indicatie geeft dat er meer schulden zijn. Er is nu een wettelijke grondslag voor het uitwisselen van gegevens, waardoor dit nu mag op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (Avg). In artikelen 2 en 3 van het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening (6 juli 2020) is bepaald welke signalen dat zijn. Zowel een enkelvoudig signaal als combinaties van signalen op een adres zijn aanleiding om een aanbod tot een gesprek te doen.
Het gaat om de volgende signalen:
- Huur
- Drinkwater
- Zorgverzekering
- Elektra
- Gas

We hebben ons aangesloten bij het Landelijk Convenant Vroegsignalering van de NVVK. Voor de gegevensuitwisseling met de schuldeisers maken we gebruik van RIS van Inforing.

We geven op de volgende wijze opvolging aan de ontvangen signalen:

Bakje	***meldingen***
Huisbezoeken	*> 250 euro,* *2-4 maanden achterstand,* *matches+ hoge bedragen*
E-mail	*> 200 euro en recidive of* *> 300 euro geen recidive*
Telefoon	*>300 euro*
Sms	*Jongeren tot 27 jaar*
Kaartje	*Overige meldingen*

Kwaliteit schuldhulpverlening
Via periodiek aan te leveren management informatie wordt gecontroleerd of de uitvoerders van de schuldhulpverlening zich houden aan de Verordening Schuldhulpverlening Gemeente Almere 2021. Het huidige contract schulddienstverlening (loopt tot 2022) is tot stand gekomen via een Europese aanbesteding. In de aanbesteding zijn normen opgenomen over afhandelingstermijnen en te behalen slagingspercentages. Aan het halen van de normen is een bonus-malus gekoppeld. De medewerkers van organisaties waarmee we samenwerken op het gebied van schuldhulpverlening moeten bevoegd en bekwaam zijn. Daarom dienen de partijen waar we mee samen werken aan te geven volgens welk kwaliteitskader ze werken en hoe dat er

uit ziet. Het gaat hier om kwaliteitskaders zoals het NVVK kwaliteitskader. Iedere 3 jaar krijgen de leden van de NVVK, de branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren, een audit om te kijken of zij voldoen aan deze normen. Bij het succesvol doorlopen van de audit krijgen leden een certificaat: het NVVK Keurmerk.

Klachtenafhandeling schuldhulpverlening
Er zijn twee soorten klachten binnen de schuldhulpverlening:

- Klacht omtrent het besluit tot toelating/weigering/beëindiging van schuldhulpverlening
- Overige klachten

Klacht besluit wel/niet toe laten tot schuldhulpverlening
Bezwaar en beroep worden afgewikkeld door de gemeente. De uitvoeringsorganisatie is gehouden daaraan medewerking te verlenen.

Overige klachten
De uitvoeringsorganisatie moet een adequate klachtenprocedure hebben die ook bekend is bij de klanten. Hier dienen klachten in eerste instantie ingediend te worden. In tweede instantie kunnen klachten worden ingediend bij de gemeentelijke ombudsman. De mogelijkheid om zich tot de gemeentelijke ombudsman te wenden moet genoemd worden in de brief van de uitvoeringsorganisatie aan de klant waarin de klacht van de klant wordt afgehandeld. Ook het adres van de ombudsman moet in deze brief genoemd worden. De uitvoeringsorganisatie moet medewerking verlenen aan het onderzoek van de ombudsman.

Bijlage 3: Feiten en cijfers

Armoede

De doelgroep van het armoedebeleid zijn alle inwoners met een inkomen tot 120% van het Wsm. In totaal heeft 12,6% van de inwoners van Almere een inkomen tot 120% van het Wsm, iets lager dan het landelijk gemiddelde.

Inkomensnorm	Almere		Nederland
	Aantal	Percentage	
100% Wsm	7.000	8,5%	8,3%
110% Wsm	8.300	10,2%	10,1%
120% Wsm	10.200	12,6%	12,8%
130% Wsm	12.100	14,9%	15,2%

Huishoudens met een inkomen tot 120% Wsm

In 2019 leven 10.200 huishoudens tenminste een jaar van een inkomen tot 120% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), dat is 12% van alle huishoudens; iets lager dan het landelijke gemiddelde van 13 %. De afgelopen jaren is het aantal minimahuishoudens in Almere licht gedaald.

		2016	2017	2018	2019	Mutatie 2016-2019
Totaal aantal huishoudens in Almere*		79.000	80.500	82.000	83.700	**+5,9%**
Minimahuishoudens						
Almere	Absoluut	10.500	10.500	10.200	10.200	**-2,9%**
	Relatief	13,3%	13,1%	12,4%	12,2%	**-1,1%**
Nederland	Relatief	14,0%	13,8%	13,4%	13,2%	**-0,8%**

Inkomensbron

De voornaamste inkomensbron van de minima-huishoudens is een bijstandsuitkering; 46%. Daarnaast heeft een derde van de inwoners met een minimum inkomen een klein baantje, is zelfstandige of heeft een WW of een ziektewetuitkering. Ook zien we dat bijna 19% van de huishoudens alleen AOW of een klein pensioen heeft.

Primaire inkomstenbron	Almere		Nederland
	Alle huishoudens	Minima-huishoudens	Minima-huishoudens
Bijstand	7%	46%	45%
Uitkering ziekte/arbeidsongeschiktheid/WW	6%	14%	19%
Pensioen/AOW	17%	19%	18%
Werken in loondienst	62%	13%	11%
Werken als zelfstandige	8%	8%	7%

Langjarig

In totaal hebben 5.500 huishouden al langer dan vier jaar een laag inkomen. Dat is meer dan de helft van alle minima huishoudens.

Samenstelling van de huishoudens
Bijna 60% van de huishoudens is alleenstaand. Alleenstaanden maken daarmee een veel groter deel uit van de minimahuishoudens dan van de bevolking van Almere als geheel. Ook eenoudergezinnen zijn oververtegenwoordigd; een op de vijf eenoudergezinnen heeft een laag inkomen.

Huishoudsamenstelling	Almere		Nederland
	Alle huishoudens	Minima huishoudens	Minima-huishoudens
Eenpersoonshuishouden	30%	58%	66%
Paar zonder kinderen	27%	12%	14%
Paar met kinderen	32%	10%	8%
Eenoudergezin	11%	20%	13%

Gebruik inkomensondersteunende regelingen
De gemeente Almere heeft een aantal regelingen voor inwoners met een laag inkomen met verschillende doelen en inkomensgrenzen. De afgelopen jaren is het gebruik van de meeste regelingen toegenomen.

Regeling	2016	2017	2018	2019	Ontwikkeling 2016-2019
Bijzondere bijstand	3.348	3.574	3.526	3.557	**+6%**
Individuele Inkomenstoeslag (ITT)	1.570	1.648	1.786	1.861	**+19%**
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	4.924	5.917	5.745	6.015	**+22%**
Woonlastenfonds	1.905	2.276	2.405	2.606	**+37%**
Collectieve zorgverzekering	2.809	3.021	3.098	3.157	**+12%**
Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen	628	659	676	723	**+15%**
Totaal	**16.804**	**18.891**	**18.914**	**19.564**	**+16%**

Kinderen
Ruim 11% van alle kinderen in Almere groeit op in een gezin met een laag inkomen. Dat zijn in totaal 5.100 kinderen. Het aantal en aandeel is de afgelopen jaren, net als het aantal huishoudens iets gedaald. Kinderen uit eenoudergezinnen hebben meer kans om op te groeien in een gezin met een laag inkomen.

Kinderen		2016	2017	2018	2019	Ontwikkeling 2016-2019
Totaal aantal kinderen in Almere		45.700	44.600	44.700	44.800	**-2,0%**
Kinderen die opgroeien in minimahuishoudens						
Almere	Absoluut	5.800[24]	5.500	5.300	5.100	**-12,1%**
	Relatief	12,7%	12,3%	11,9%	11,4%	**-1,3%**
Nederland	Relatief	10,5%	10,3%	10,2%	10,0%	**-0,5%**

Gebruik voorzieningen voor kinderen

Als ik later groot ben	2019	2020
Ingediende dromen	924	698
Brede gesprekken	464	522

Type verstrekking	2017	2018	2019
Jeugdfonds sport en cultuur	2.566	2.482	2.111
Vakanties	198	195	218
Fonds Bijzondere Noden Almere	269	548	425
totaal	**3.033**	**3.225**	**2.754**

Schulden

Van 13% van alle huishoudens in Almere zijn problematische schulden[25] geregistreerd. In totaal gaat het om 11.740 huishoudens. Alhoewel het aantal en aandeel de afgelopen jaren is gedaald staat Almere in de top vijf van Nederlandse gemeenten met geregistreerde problematische schulden.

Aantal huishoudens met problematische schulden

		2017	2018	2019	Mutatie 2018-2019
Huishoudens met geregistreerde problematische schulden					
Almere	Aantal	11.070	12.130	11.740	**-0,3%**
	Percentage	13,2%	14,2%	13%	**-0,8%**
Nederland	Percentage	7,8%	8,3%	7,6%	**-0,8%**

Het grootst deel van de huishoudens met problematische schulden heeft een baan of is zelfstandige.

Kenmerken huishoudens met problematische schulden Almere

Regeling	2019
Werk	
Ja	64%
Nee	36%
Type inkomen	

[24] In 2016 heeft O&S samen met het CBS een onderzoek gedaan naar armoede onder kinderen, de aantallen wijken af van die in deze monitor en dat heeft te maken met verschil in definities.
[25] Schuldenproblematiek in beeld 2015- oktober 2020; CBS 2021

Bijstand	15%
Uitkering ziekte/arbeidsongeschiktheid/WW	9%
Pensioen/AOW	6%
Werken in loondienst	49%
Werken als zelfstandige	12%
Overig	9%
Kinderen	
Ja	55%
Nee	45%

We zien een daling in het aantal gestarte processen binnen de schuldhulpverlening in de afgelopen jaren.

Aantal processen gestart binnen schuldhulpverlening 2016-2019

Processen	2016	2017	2018	2019
Advies	191	126	53	50
Schulddienstverlening	575	586	406	409
Doorverwijzing naar OSS-traject	613	667	671	571
Totaal	**1.379**	**1.379**	**1.130**	**1.030**

WSNP	2016	2017	2018	2019
Personen in de WSNP	600	635	590	425

Vroeg eropaf	2017	2018	2019
Aantal meldingen	452	459	484
Aantal inwoners bereikt	221	296	358

Schuldhulpverlening zelfstandigen
We zien een daling van het aantal aanmeldingen en instroom in de schulddienstverlening voor zelfstandigen.

SDV zelfstandigen	2017	2018	2019
Aantal aanmeldingen via ZLF-website	816	648	612
Verzoeken voor SDV	158	138	130
Instroom in SDV	148	115	116

Bijlage 4: Geraadpleegde en deelgenomen onderzoeken

- AEPB Onderzoek en Advies, 2019 Armoede-maatwerkbudget in de wijkteams van Almere: De maatschappelijke waarde van een pilot voor inwoners met armoedeproblematiek
- Berenschot, 2019 Aansluiting gezocht! Verkenning aansluiting minnelijke schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering
- Bureau Bartels, 2016 Vervolgonderzoek kindpakketten
- Bureau Bartels, 2016 Vervolgmeting aantal en kosten beschermingsbewinden
- Bureau Bartels, 2020 Tussenevaluatie bestuurlijke afspraken kinderarmoede
- Bureau Bartels, 5 juni 2020, medewerking schuldeisers minnelijke trajecten
- Bureau Bartels, 2021. Evaluatie convenant samenwerking gemeente Almere en beschermingsbewindvoerders
- Bureau Bartels, 2021. Beleidsevaluatie armoede en schulden gemeente Almere
- CPB, diverse jaargangen Dashboard geregistreerde problematische schulden
- CPB, 2021 Actualisatie Verkenning middellange termijn 2022-2025
- De Schoor, kwartaal en jaarrapporten
- Divosa, 2022, Eerste landelijke rapportage vroegsignalering
- Gemeente Almere Rapportage peilinginkomensregelingen Almere 2021
- Gemeente Almere, 2019 Tussenrapportage Programma Armoede & Schulden
- Gemeente Almere, juni 2019 Evaluatie Pilot IIT Maatwerk gesprekken
- Gemeente Almere, diverse jaargangen Almere in de peiling
- Gemeente Almere, 2021, peiling inkomensregelingenHogeschool van Amsterdam, lectoraat Armoede interventies, april 2017. Een gedragsgerichte benadering van armoede: van beleid naar uitvoering
- Hogeschool Utrecht, 2020 Geldzorgen in de spreekkamer. Over het belang van vroegsignalering en verwijzing in de huisartsenpraktijk
- I&O Research, april 2021, Vervolgevaluatie bestuurlijke afspraken kinderarmoede
- Jungmann, Wesdorp, Madern 2020. Stress-sensitief werken in het sociaal domein. Inzichten en praktische handvatten voor hulp- en dienstverlening.
- Madern T., 2015 Op weg naar een schuldenvrij leven. Gezond financieel gedrag noodzakelijk om financiële problemen te voorkomen
- Movisie, 2020 Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden
- Nibud en Wijzer in geldzaken, 2017 Effectieve manieren om verantwoord financieel gedrag te bevorderen
- Nibud, 2019 Financiële problemen 2018
- Nibud, 2020 Minima-effectrapportage gemeente Almere 2020
- OCW, 2018 Als ik later groot ben. Gemeenten investeren in kansen voor jongeren
- Overnieuw, februari 2018. Onderzoek “Als ik later groot ben”
- Panteia, december 2018. Schulden & Werk. Deelrapport I: Bijstandsgerechtigden met schulden.
- PLANgroep. Kwartaal en jaarrapportages
- Purpose, 2019. Gemeenten zetten de Schouders Eronder.
- Purpose, september 2020. Onderzoek naar het derde behandel-pad Gemeente Almere
- Purpose, november 2020. Klantmonitor: Meer mensen beter helpen. Inzicht in klantbeleving en resultaten per stap in stabilisatie.
- Rekenkamer Metropool Amsterdam, 2017 Armoedebeleid en de impact op kinderen
- Socialforce, 2019 Naar een financieel huis. Pilot Almere Stad Midden
- Stichting Discussiëren Kun Je Leren, 2019 Evaluatie Almere, Doe ff Gezond

- Van Geuns, Desain & Van der Weijden, 2019 Hulp bij armoede. Bouwstenen voor effectieve hulpverlening bij armoede en schulden
- VNG, Divosa, NVVK en Sociaal Werk Nederland, 2016 Naar een betere aanpak van schulden en armoede
- VNG-website, 4 februari 2021 Hoe kan de gemeente goede hulp bieden aan ondernemers met schulden
- Windesheim Flevoland, 2017. Als ze gewoon maar eens met ons gingen praten. Verkennend onderzoek naar het klantenperspectief van Almeerse 44-55-jarigen vanuit de bijstand op weg naar werk.

Lopende onderzoeken:

- Onderzoek naar Stress Sensitieve Dienstverlening (HU)
- Verborgen armoede (HvA)